

Redovisning rörande utveckling av materielförsörjning, forskning och teknikutveckling

(Uppdrag 3b - Regeringsbeslut 9, Planeringsanvisningar 2004-09-30, Fö2004/2233/MIL. SR 76 och 77 - Regeringsbeslut 8, Regleringsbrev för 2005, 2004-12-22, Fö2004/411/MIL m fl).

(En underbilaga)

INNEHÅLL

1. Uppdrag 3b – Externa aktörer inom materielavvecklingen	3
1.1 Uppgiften	3
1.2 Sammanfattning	3
1.3 Uppgiftens innebörd	5
1.4 Utgångsvärden	5
1.5 Tidigare utredningar och beslut avseende avveckling av förnödenheter.....	6
1.6 Avvecklingsprocessen - nulägesbeskrivning.....	8
1.6.1 Försvarmakten (Högkvarteret - FMLOG).....	8
1.6.2 Försvarets materielverk.....	10
1.6.3 Erfarenheter från genomförd avveckling	12
1.6.4 Rollfördelning mellan Försvarmakten och extern aktör i nuläget.....	14
1.7 Arbetsområden som bedöms möjliga att överlåta till extern aktör.....	15
1.8 Arbetsområden som inte kan eller bör överlåtas till extern aktör.....	16
1.9 Extern aktörs roll i framtiden.....	17
1.10 Ekonomiska konsekvenser.....	17
1.10.1 Ekonomiska konsekvenser med anledning av att extern aktörs roll ökas.....	17
1.10.2 Ekonomiska konsekvenser av fortsatt anpassning inom ramen för nuvarande modell.....	21
1.11 Slutsatser.....	24
1.11.1 Allmänt	24
1.11.2 Konsekvenser av att ge en extern aktör en ökad roll i avvecklingsprocessen	25
1.11.3 Åtgärder som ger besparingar inom ramen för nuvarande modell för avveckling.....	26
1.11.4 Ekonomiska konsekvenser	26
2. SR 76 – Vidareutveckling av spårbarhet inom forskning och teknikutveckling.....	27
2.1 Uppgiften	27
2.2 Sammanfattning	27

2.3	Redovisning	28
2.3.1	<i>Överväganden</i>	28
2.3.2	<i>Slutsatser</i>	33
2.3.3	<i>Förslag</i>	34
3.	SR 77 – Internationellt materielsamarbete och exportstödjande verksamhet	36
3.1	Uppgiften	36
3.2	Sammanfattning	36
3.3	Redovisning	37
3.3.1	<i>Internationellt materielsamarbete</i>	37
3.3.2	<i>Exportstöd</i>	41

Underbilaga

13.1 Koppling mellan FoT-områden och Försvarsmaktens funktionsindelning.

1. Uppdrag 3b – Externa aktörer inom materielavvecklingen

1.1 Uppgiften

Ur regeringsbeslut 9, 2004-09-30, Fö2004/2233/MIL:

"Försvarmakten skall redovisa hur utnyttjandet av externa aktörer inom materielavvecklingen kan ökas."

1.2 Sammanfattning

Försvarmakten har erhållit uppgiften att redovisa hur utnyttjandet av externa aktörer inom materielavvecklingen kan ökas.

Uppgiften har lösts i samverkan med FMV och FOI. Visst underlag för uppgiftens lösande har erhållits från FMLOG.

Avveckling av förnödenheter styrs av ett omfattande antal lagar, förordningar och andra regelverk.

Under 1999 genomfördes en utredning avseende avveckling av förnödenheter. Utredningen skulle lämna översiktliga förslag på medel och metoder för att säkerställa en förhållandevis snabb avveckling av en stor del av Försvarmaktens förnödenheter. Utredningen resulterade i ett antal konkreta förslag vilka i huvudsak har införts och tillämpas i den nuvarande avvecklingsprocessen. Ett av förslagen var att bilda ett civilt konsortium i syfte att lyfta avvecklingsbördan från Försvarmakten. Utredningen pekade på att det kan vara svårt att finna en extern aktör som fullt ut är beredd att ta över hela den materielstock som är aktuell att avveckla.

Efter en omfattande analys av förutsättningarna och realiserbarhetsprövning av ett antal koncept övergavs försöket att bilda ett civilt konsortium och 2001-01-31 fattade Försvarmakten ett principbeslut (dnr 14 840:60474) avseende avveckling av övertaliga förnödenheter.

Principbeslutet innebär att avveckling av överskottet av förnödenheter skall ske genom:

- destruktion
- överföring eller överlåtelse genom gåva
- periodisk försäljning genom FMV försorg.

Nuvarande avvecklingsprocess genomförs i enlighet med fattat principbeslut och rollspelet mellan dagens aktörer fungerar mycket väl. Med de metoder som tillämpas sker avveckling av Försvarmaktens övertaliga förnödenheter i ett högt tempo.

Metoden för genomförande av förnödenhetsavveckling har efterhand utvecklats, nämnas kan:

- en ökad försäljning på plats
- en ökning av extern aktörs roll avseende transporter och destruktion
- avveckling och anpassning av avvecklingsterminaler.

Förnödenhetsavveckling har genomförts under ett antal år och modellen för att avveckla förnödenheter har successivt utvecklats. Genomförd avveckling visar att förnödenhetsavveckling inte är någon isolerad verksamhet som kan brytas ut och fullt ut genomföras av extern aktör utan att Försvarmakten är delaktig. Fornödenhetsavveckling är en verksamhet som är integrerad med andra verksamheter vilka genomförs av, och till huvuddelen fortsatt skall genomföras av Försvarmaktens personal, även om viss verksamhet kan överföras till extern aktör.

Tidigare utredning, genomförda analyser samt erfarenheter från hittills genomförd avveckling pekar på att överlåtelse av hela avvecklingsprocessen till extern aktör inte bör ske. Däremot kan en civil aktörs medverkan i avvecklingsprocessen ytterligare ökas. Erfarenheter från hittills genomförd avveckling där externa aktörer har haft en roll som efterhand utökats, styrker detta.

Försvarmakten kommer även framledes att behöva egen kompetens för att kunna leda och genomföra avveckling av förnödenheter.

Nuvarande metod för avveckling av förnödenheter bör fortsatt tillämpas och utvecklas. Utveckling av metoden kan bland annat ske genom en fortsatt ökning av extern aktörs roll. FMLOG har inom ramen för nuvarande uppdrag uppgiften att analysera och utveckla metoderna för avveckling av förnödenheter.

Inom följande områden kan det vara aktuellt att införa en extern aktör eller öka engagemanget för en extern aktör som redan har en roll:

- transporter (ökad försäljning på rot, minska antalet transporter i Försvarmaktens regi)
- destruktion (lastning, transport, hantering på destruktionsanläggning)
- demontering (avser förnödenheter som skall vara kvar i Försvarmakten eller av andra skäl t ex miljöskäl ej kan eller bör försäljas)
- ”efterarbeten” i lämnade förråd (återställande av förråd m m)
- lagerhållning av icke behovssatta förnödenheter
- lagerhållning av förnödenheter under avveckling.

Ett ökat engagemang för en extern aktör bedöms inte ge någon direkt ekonomisk besparing. Däremot ger en ökning av engagemanget Försvarmakten ökad ekonomisk handlingsfrihet och möjligheter att öka fokuseringen på kärnverksamheten, vilket också ger Försvarmakten möjlighet till en snabbare anpassning av organisationen. Den ökade ekonomiska handlingsfriheten erhålls genom att Försvarmakten kan styra tidsförhållanden för extern aktörs genomförande och därmed det ekonomiska utfallet.

Inom ramen för nuvarande modell är det planerat ett antal åtgärder för att förändra/anpassa förnödenhetsavvecklingsprocessen. Dessa åtgärder kan och bör fullföljas oaktat en ökning av extern aktörs roll i avvecklingsprocessen.

De områden som berörs är:

- ökad försäljning på plats
- reducering/anpassning av avvecklingsterminalerna
- anpassning av personella resurser
- anpassning av förrådsbeståndet
- anpassning av egna transportresurser.

Planerade åtgärder kommer att medföra lägre kostnader för den fortsatta förnödenhetsavvecklingen och bedöms ge en kostnadsreducering om 18-26 miljoner kronor årligen under en period om tre till fem år.

1.3 Uppgiftens innebörd

Försvarmakten skall redovisa hur utnyttjandet av externa aktörer inom materielavvecklingen kan ökas.

Utredningen skall ge svar på:

- kan hela eller delar av avvecklingsprocessen överlåtas till extern aktör?
- hur avvecklingsprocessen kan förändras över tiden.
- om inte hela processen kan överlåtas till annan aktör vilka delar av avvecklingsprocessen som kan ge en kostnadseffektivisering.

1.4 Utgångsvärden

Avveckling av förnödenheter har under lång tid varit en del av Försvarmaktens verksamhet med anledning av beslutade reduceringar av Försvarmaktens krigs-/insatsorganisation och grundorganisation. Metoden för att genomföra avveckling av förnödenheter har utvecklats efterhand, från lokal försäljning till en centraliserad försäljning från större avvecklingsterminaler. Externa aktörer har en roll i nuvarande modell för förnödenhetsavveckling, denna roll har successivt ökats.

Den avveckling som blir en konsekvens av försvarsbeslutet 2004 bedöms vara lika stor som avvecklingen kopplad till försvarsbeslutet 2000. Den avveckling och de metoder som använts för avveckling av förnödenheter med anledning av försvarsbeslutet 2000 utgör grunden för beräkningar/bedömningar i utredningen.

Den avveckling som skall ske av grundorganisationen med anledning av försvarsbeslutet 2004 ställer krav på att förnödenhetsavvecklingen kan ske i högt tempo.

Den omförrådsställning som beslutats med anledning av försvarsbeslutet 2000 är i nuläget inte fullt ut genomförd. Omförrådsställning enligt arsenal- och centralförrådsprincipen skall fullföljas. Resterande omförrådsställning skall kunna genomföras parallellt med den fortsatta avvecklingen av förnödenheter.

Avveckling av ammunition fullföljs enligt nuvarande metod, där utlämning sker till extern aktör direkt vid ammunitionsförråd.

1.5 Tidigare utredningar och beslut avseende avveckling av förnödenheter

Under 1999 genomförde:

- Försvarsmakten en preliminär analys angående förutsättningar för extern upphandling inom försörjningsområdet (internt PM 1999-08-23)
- dåvarande logistikorganisationen en utredning (Avveckling av förnödenheter, utredningsuppdrag, Uhreg N skrivelse 1999-04-06, 13 760:20594) som har legat till grund för den förändring som skett av metoden för att genomföra avveckling av förnödenheter.

Under 2001 fattades principbeslut avseende avveckling av övertaliga förnödenheter (Försvarsmaktens skrivelse 2001-01-31, 14 840:60474). Principbeslutet omfattar kommersiell strategi för uppdrag avveckling, princip för genomförande av avveckling och ansvarsfördelning. Principbeslutet föregicks av en omfattande analys av uppdraget och i syfte att identifiera lämplig metod genomfördes en realiserbarhetsprövning av ett antal olika koncept och försöken att bilda ett civilt konsortium övergavs.

Den metod som valdes var avveckling genom:

- destruktion
- överföring eller överlåtelse genom gåva
- periodisk försäljning genom FMV försorg.

Avveckling av förnödenheter genomförs i enlighet med 2001-01-31 fattat principbeslut och nedan redovisas den tillämpning som sker av de förslag som lämnats i tidigare utredning.

<i>Utredningens förslag</i>	<i>Kommentarer, nuläge</i>
Organisatoriska förändringar för att säkerställa resurser för ledning och genomförande av avveckling.	Organisatoriska förändringar för att hantera avvecklingsprocessen genomfördes tidigt bl a bildades en avvecklingssektion i Högkvarteret. Organisationen har efterhand anpassats och förändrats bl a i samband med att FMLOG bildades. Förslaget genomfört.
Utbildning av personal som arbetar med avveckling.	Utbildning av den personal som är verksam inom avvecklingsprocessen genomförs avseende regelverk och rutiner för förnödenhetsavveckling. Förslaget genomfört.
Organisera ett beredningsorgan där berörda aktörer ingår.	Olika former av beredningar finns för att hantera avvecklingsfrågor. Förslaget genomfört.
Genomförandeorganisationen bemyndigas genomföra säkerhetsanalyser på icke systemkomplex materiel.	Genomförs av Högkvarteret och FMV. Förslaget genomfört.
Utökade möjligheter till överlåtelse .	Möjligheter till överlåtelse har förändrats (Förordning 2000:278) Förslaget genomfört.
Öka utnyttjande av egenregiarbete .	Genom att nyttja Försvarmaktens verkstäder var detta initialt ett sätt att öka avvecklingstakten. Utredningen pekar på att detta bör ske intill dess att ny aktör etablerats. Försvarmaktens resurser i detta avseende utnyttjas numera huvudsakligen då kompetensen ej finns att tillgå utanför Försvarmakten. Förslaget genomfört.
Överföra förnödenheterna till extern aktör med syfte att lyfta avvecklingsbördan från Försvarmakten där Försvarmaktens ansvar som ägarföreträdare skulle upphöra vid utleverans. Försäljningsverksamheten inom Försvarmakten avvecklas efterhand som ny aktör etableras. Bilda ett civilt konsortium.	Modellen att överföra förnödenheterna till extern aktör har ej genomförts. Utveckling har skett så tillvida att försäljning genomförs i större försäljningsomgångar till civila företag. Lokal försäljning var för resurskrävande och genomförs ej längre. Försäljning på plats bör ökas i syfte att minska Försvarmaktens kostnader för transporter och avvecklingsterminaler. Separering av förnödenheter vilka skall avvecklas respektive vara kvar för insatsorganisationens eller grundorganisationens behov måste fortsatt ske. Separeringsbehovet minskar efterhand som omförrådsställning till central- och arsenalsförrådsprincipen fullföljs. Försvarmakten genomför med några få undantag ej längre försäljning av förnödenheter. FMV har uppdraget att genomföra försäljning av Försvarmaktens överskott av förnödenheter. FMV genomför även det som en extern aktör skulle ha genomfört avseende försäljningens alla delar. FMV tar det tekniska ansvaret för det FMV säljer för Försvarmaktens räkning. En anpassad modell i enlighet med principbeslut från 2001-01-31 tillämpas.

(forts)

<i>Utredningens förslag</i>	<i>Kommentarer, nuläge</i>
Hela system avvecklas om möjligt.	Delutgallring är resurskrävande och avveckling av hela system bör eftersträvas. Delutgallring förenklas något genom omförrådsställning till central- och arsenalsförrådsprincipen. Förslaget tillämpas där så är möjligt. Förslaget kan utvecklas.
Metoder för forcerad förbrukning och slutavvändning utarbetas.	Metoden bör utvecklas ytterligare. Förslaget påverkar ej uppgiften på annat sätt än att den minskar avvecklingsvolymen och därmed enbart indirekt en civil aktör. Förslaget tillämpas men bör tillämpas i större utsträckning.

Konstateras kan att huvuddelen av de förslag som redovisades i genomförd utredning från 1999 tillämpas av nuvarande organisationer i den verksamhet som i dag genomförs avseende avveckling av förnödenheter. Som underlag för utredningen som genomfördes 1999 har frågor ställts till civila och statligt ägda företag. Företagen visade sig intresserade av att ingå i ett konsortium. Av det som redovisades i utredningen framgår att företagen är intresserade av vissa delar eller viss materiel och att vissa av företagen sannolikt ej är intresserade av mängdförnödenheter.

Slutsatsen som redovisades i utredningen är ”*Ur ett försvarsmaktsperspektiv vore det intressant att finna ett konsortium som snabbt kan lyfta hela bördan från Försvarsmaktens axlar och där Försvarsmaktens ansvar som ägarföreträdare upphör vid utleverans. Ett sådant konsortium bör ha en mycket stor bredd i sin verksamhet.*”

Om det fortfarande är så att en extern aktör endast är intresserad av delar av den materiel som skall avvecklas innebär detta att Försvarsmakten fortsatt kommer att ha en stor roll i avvecklings-/försäljningsprocessen.

Genomförd utredning pekar även på att:

- den övervägande delen av krigsmaterielen måste avvecklas genom destruktion (miljölagstiftning, ÖB miljöpolicy, goodwillskäl)
- oaktat om en extern aktör tillförs måste Försvarsmakten fortsatt hantera förnödenheter för avveckling.

1.6 Avvecklingsprocessen - nulägesbeskrivning

1.6.1 Försvarsmakten (Högkvarteret - FMLOG)

Högkvarteret beslutar om och utövar ledning avseende avveckling av förnödenheter där besluten grundar sig främst på Försvarsmaktens framtida behov i insatsorganisationen och grundorganisationen.

Beslut om avveckling av förnödenheter tillställs berörda förband och organisationer.

FMLOG genomför av Högkvarteret fattat beslut genom att från förråd hämta förnödenheter som skall avvecklas, i vissa fall efter att förnödenheterna separerats från förnödenheter som ej skall avvecklas. De åtgärder som vidtagits med förnödenheterna dokumenteras i redovisningssystemet.

Förnödenheterna som skall avvecklas genom:

- *destruktion*, transporteras till destruktionsanläggning. Destruktionen kan föregås av demontering av förnödenheter, komponenter som fortsatt skall användas inom Försvarmakten.
- *överföring eller överlåtelse genom gåva*, överlämnas till mottagaren. Överlåtelse av förnödenheter genomförs med olika metoder. Överlåtelse kan föregås av demontering av förnödenheter, komponenter beroende på fortsatt användning inom Försvarmakten, säkerhetsskäl, miljöskäl m m.
- *försäljning*, transporteras till avvecklingsterminal för försäljning. Personalen vid avvecklingsterminalerna hanterar förnödenheterna intill dess att försäljning genomförs. Försäljning av förnödenheterna genomförs av FMV. Till mindre del genomförs försäljning på plats.

Detaljerad redovisning av under 2004 genomförd avveckling mot materielanslaget 6:2 framgår av nedanstående tabell.

MS	Omfattning	Budget 2004	Utgift 2004-12-31	Intäkt 2004-12-31
542	MS Led 03-04	856	862	0
542	Am avveckling	34 905	35 099	0
542	Am avveckling	74 925	75 275	0
542	Am avveckling del 6	25	26	0
542	FM Extern avveckling	21 988	21 960	- 51 085
542	Am Avv korta ledtider	12 000	5 006	0
542	Avv Gro	300 000	299 995	0
599	Terminalförråd	23 543	21 667	0
599	FörsE Särkostnad	20 966	20 084	0
599	Hum/Stat/Friv	1 000	143	0
599	Återvinning	6 460	8 930	0
599	Am avveckling	27 184	18 668	0
599	Balt	7 500	2 169	- 400
599	SAMOA	1 044	486	0
599	Analysunderlag	1 000	30	0
599	KRIARB Marktele	507	497	0
599	Konsultstöd GOF	750	695	0
599	Int övertalig materiel	0	0	- 22 922
Total		533 797	510 730	- 74 407

Hyror för förrådshållning av nuvarande insatsorganisation, centrala förråd, avvecklingsterminaler samt för förråd som är föremål för att avvecklas (omförrådsställning, avveckling av förnödenheter) är cirka 386 miljoner kronor. Hyreskostnaden bedöms med anledning av under 2004 genomförd avveckling och omförrådsställning minska med 10-15 miljoner kronor inför 2005, detta exklusive minskade hyreskostnader för avveckling och anpassning av avvecklingsterminalerna.

Genomförd omförrådsställning och avveckling har medfört att förrådsytor om cirka 100 000–150 000 kvm årligen kunnat lämnas. Under 2004 lämnades cirka 109 000 kvm förråd. Mål för 2005 är att lämna 30 000 kvm förrådsyta.

En gränssättande faktor för den kommande avvecklingen av förnödenheter är att klarlägga framtida organisations behov av förnödenheter, både avseende insatsorganisationen och grundorganisationen.

Avseende avveckling av ammunition kommer den civila industrins kapacitet även fortsättningsvis vara gränssättande.

1.6.2 *Försvarets materielverk*

Försvarets materielverk (FMV) genomför på uppdrag av Försvarmakten periodiska försäljningar av övertaliga förnödenheter och upphandlar destruktion av övertalig ammunition.

Som en följd av statsmakternas beslut i försvarsbeslutet 2000 om Försvarmaktens omstrukturering uppkom ett stort överskott av förnödenheter som ingått i invasionsförsvaret. Mängden övertalig materiel och behovet av snabb avveckling av överskottet för att reducera kostnaderna medförde att Försvarmakten ansåg att dittills använda metoder för förnödenhetsavveckling inte skulle motsvara kraven.

Försvarmakten beslutade 2001-01-31 (dnr. 14 840:60474) om avveckling av övertaliga förnödenheter (principbeslut) om FMV:s roll vad avser avveckling av övertaliga förnödenheter. FMV:s roll kom således att utökas från tekniskt ansvar för materielen i ett livstidsperspektiv till att även omfatta avyttringen från Försvarmakten som statens ägarföreträdare för materielen.

Försäljning innebär för Försvarmakten en klar och entydig överföring av ansvar och kostnader för materielen till en ny ägare jämfört med alternativet upphandling av tjänst för avveckling av överskottsfornödenheterna.

Försvarsmaktens valda tillvägagångssätt för förnödenhetsavveckling har för FMV medfört följande arbetssätt; Försvarsmakten (FMLOG) levererar periodiskt (en gång per månad) listor på den materiel som inlevereras till de avvecklingsterminaler (AT) som Försvarsmakten beslutat om som utleveransplatser för övertalig materiel. Inom FMV genomförs, med materiellistorna som grund, ett miljö- och systemsäkerhetsarbete i syfte att gallra bort materiel som är direkt olämplig för försäljning.

Resultatet av miljö- och systemsäkerhetsanalyserna ger även möjligheter att med olika restriktioner för köparen försälja komplicerad materiel som t ex flygplan och elverk.

Före slutligt beslut om försäljning av överskottsfornödenheterna genomförs ett så kallat "tvättmöte" med Högkvarteret, FMLOG och FMV som deltagare. Då genomförs bland annat de sista överföringarna. Fastställd försäljningslista läggs därefter ut på FMV hemsida www.fmv.se *Surplus sales*. Förutom listor på den materiel som är till försäljning finns även regler och anvisningar för försäljning *Request for bids* (RFB) publicerad på hemsidan.

Försäljning sker i partier som omgången indelats i m h t det totala innehållet, vilket kan variera mellan omgångarna. Försäljningen riktar sig till företag. Köpare av materielen blir det/de företag som bäst uppfyller kraven i RFB och vars bud bedöms vara det ekonomiskt mest fördelaktiga.

Hittills har sju (7) periodiska försäljningar genomförts inom ramen för uppdraget från FMV. Genom särskilda beslut har dessutom tre (3) försäljningar av speciell materiel, elverk, skolflygplan och transportflygplan genomförts med goda resultat. Köpare av materielen har varit såväl internationella som svenska företag. Materielen har därigenom funnit sin slutanvändning både utomlands och i Sverige.

Ammunitionsdestruktion, som resultat av omstruktureringens överskott, har av FMV för Försvarsmaktens räkning upphandlats. FMV har vid de i huvudsak årsvisa upphandlingarna valt att gå ut i konkurrens i Europa för att erhålla de mest fördelaktiga villkoren för Försvarsmakten. Stor vikt har lagts vid att finna de mest miljövänliga alternativen för destruktion av övertalig ammunition. FMV har genom fokuseringen på miljövänliga alternativ för destruktionen aktivt bidragit till ökat intresse för dessa frågor inom industrin. Genom upphandling i konkurrens har icke oansenliga belopp kunnat sparas.

1.6.3 Erfarenheter från genomförd avveckling

Avveckling av förnödenheter är en verksamhet som påverkar eller påverkas av andra verksamheter såsom:

- förrådshållning av insatsorganisationen
- omförrådsställning
- förrådshållning av grundorganisationsfornödenheter
- uppsättande och vidmakthållande av internationella förband
- central förrådsverksamhet
- BALT-projektet
- tillgång på förråd.

Avveckling är en verksamhet som i de flesta fall genomförs integrerat med en eller flera av ovanstående verksamheter samtidigt i ett och samma förråd av samma personal. Med den förrådshållning som Försvarsmakten har i nuläget innebär att separering av förnödenheter fortsatt måste ske före överlämning till extern aktör. Detta innebär att Försvarsmaktens personal fortsatt måste vara delaktig i avvecklingsprocessen.

De metoder som tillämpas för avveckling av förnödenheter fungerar väl. Samarbetet mellan Högkvarteret, FMLOG, FMV m fl har utvecklats och fungerar väl.

Under senare år har avveckling genomförts i högt tempo och uppsatta mål har innehållits. Sedan hösten 2000 har cirka 162 miljoner förnödenheter avvecklats. Försäljning har skett av cirka 6 miljoner förnödenheter (exklusive ammunition). Avveckling genom överföring av förnödenheter har skett av stor omfattning. Överföring har skett till statliga myndigheter, frivilligorganisationer och biståndsorganisationer. Stora mängder materiel har skänkts till de baltiska staterna.

Nuvarande metoder för avveckling av förnödenheter är inom vissa områden förhållandevis resurskrävande. Bland annat kan nämnas transport av förnödenheter som är föremål för avveckling, från mobiliseringsförråd, arsenalsförråd eller centralförråd till avvecklingsterminal från vilken sedan försäljning sker.

Genom pågående omförrådsställning enligt principen arsenals- och centralförråd kommer behovet av separering efterhand att minska.

Försvarsmakten driver ett antal avvecklingsterminaler vilka i första hand är uppsamlingsplatser för förnödenheter som skall avvecklas genom försäljning.

En successiv anpassning av avvecklingsorganisationen har genomförts och genomförs efterhand som uppgift och volymer förändras, bland annat kan nämnas:

- avvecklingsterminal i Gällivare avvecklades under 2003/2004
- avvecklingsterminal i Härnösand är under avveckling 2004/2005
- analys och planering pågår för att avveckla ytterligare en avvecklingsterminal under 2006
- volymen på avvecklingsterminal Arboga har reducerats.

Efterhand som omförrådsställning och avveckling av förnödenheter genomförts har det totala behovet av transporter minskat. Inom ramen för denna totala minskning har de externa transporternas andel ökat. De totala kostnaderna för transporter bedöms, som en konsekvens av genomförd avveckling, ha minskat med cirka 10 % från 2003 till 2004.

Destruktion genomförs i huvudsak av större etablerade externa företag som uppfyller ställda miljökrav m m. Vissa typer av destruktion där råvaran kan tas till vara genererar intäkter.

Demontering av förnödenheter kan ske av flera olika skäl:

- förnödenheten skall vara kvar inom Försvarmakten
- policy- och miljöskäl
- förnödenheten är klassad som krigsmateriel.

Demontering av förnödenheter har tidigare i huvudsak genomförts av Försvarmakten. Efterhand har extern aktörs roll avseende demontering ökat innebärande att demontering av förnödenheter i samband med försäljning genomförs i huvudsak av köparen och ingår som en del i det avtal som upprättas för försäljningen.

Förnödenheter som skall vara kvar inom Försvarmakten demonteras i huvudsak av Försvarmakten.

I vissa fall krävs specialistkompetens eller specialverktyg för att kunna genomföra demontering. Utbildning av extern aktör kan erfordras för kvalificerade system.

Erfarenheten från hittills genomförd förnödenhetsavveckling pekar på svårigheten att klarlägga det framtida behovet av de förnödenheter som finns i dag, det vill säga vilket är det behov som framledes kommer att finnas för att kunna omsätta förnödenheter för internationella förband och utbildningsförband. Detta avser samtliga förnödenheter och inte enbart behovet kopplat till insatsorganisationen.

1.6.4 Rollfördelning mellan Försvarmakten och extern aktör i nuläget

Nedanstående sammanställning beskriver övergripande vilken rollfördelning det är mellan Försvarmaktens åtgärder och extern aktörs åtgärder i avvecklingsprocessen. Rollfördelningen varierar till viss del mellan de olika enheterna inom FMLOG. Nuvarande nyttjande av extern aktör varierar mellan olika enheter. Detta till del beroende på tillgång till extern aktör vilken kan variera geografiskt.

Generellt sett har externa aktörer en relativt stor roll i avvecklingsverksamheten genom bland annat transportföretag, destruktionsanläggningar och miljöföretag.

Arbetsområde	Försvarmakten	Extern aktör	Anmärkning
Redovisning av förnödenheter.	X		
Redovisning av förnödenheter som är under avveckling.	X		Lagerhålls i förråd tillsammans med andra förnödenheter alternativt i separat förråd.
Redovisning av förnödenheter som är avvecklade.	X		Krav på uppföljning och återredovisning.
Förrådshållning av förnödenheter.	X	X	Till viss del förhyrs civila förråd.
Transport av förnödenheter mellan förråd som förhyrs av Försvarmakten.	X	X	Genomförs till största delen i Försvarmaktens regi.
Transport av förnödenheter från förråd till försäljning, destruktion.	X	X	Genomförs i både egen regi och genom extern aktörs regi.
Transport av farligt gods.	X	X	Genomförs i både egen regi och genom extern aktörs regi.
Lagerhållning av förnödenheter med avvecklingsbeslut.	X		
Lagerhållning av förnödenheter som är under försäljning.	X		Försvarmakten förhyr avvecklingsterminaler och bemannar dessa.
Lagerhållning av ej behovssatta förnödenheter.	X		
Destruktion av förnödenheter (utom am och H-publ).	X	X	Försvarmaktens verkstäder och civila företag.
Destruktion av ammunition.		X	Centralt upphandlad, civila företag.
Destruktion av hemliga publikationer.	X	X	Extern destruktionsanläggning.
Försäljning av förnödenheter som skall avvecklas.		X	Genomförs av FMV enligt uppdrag från Försvarmakten.
Transporter av ammunition som skall avvecklas.	X	X	Flyttning av ammunition till "utlastningsförråd" i huvudsak i egen regi. Övriga transporter genomförs av extern aktör.
Systemsäkerhet.	X	X	FMV före varje försäljning.
Miljö.	X	X	FMV före varje försäljning.
Återställa förrådslokaler före återlämning till FORTV eller civil hyresvärd.	X	X	I vissa fall köps tjänsten av extern aktör.
Nedmontering av förrådsutrustning.	X	X	I vissa fall köps tjänsten av extern aktör.
Flyttning av kassuner från förråd.	X	X	Tjänsten köps i huvudsak.
Hantering av slutanvändarintyg.	X		

(forts)

<i>Arbetsområde</i>	<i>Försvarsmakten</i>	<i>Extern aktör</i>	<i>Anmärkning</i>
Demontering av förnödenheter som betraktas som krigsmateriel (för att möjliggöra försäljning).	X	X	FMV kontrakterar köparen att genomföra erforderliga åtgärder före avhämtning och vidare försäljning.
Demontering av förnödenheter som skall vara kvar i Försvarsmakten (avskilja från förnödenheter som skall säljas).	X		
Säkerhetsskyddade transporter.	X	X	Transport av vapen och ammunition.
Avveckling genom överlåtelse (HUM, BIL, m m).	X		
Drift av avvecklingsterminaler.	X		

1.7 Arbetsområden som bedöms möjliga att överlåta till extern aktör

Nedan redovisade arbetsområden är arbetsområden som bedöms möjliga att överlåta till externa aktör alternativt ge en extern aktör en större roll.

Hantering av samt säkerhet vad avser system för redovisning av förnödenheter kan medföra begränsningar om förutsättningen är att en extern aktör skall nyttja Försvarsmaktens redovisningssystem. Detta är avhängigt av vilka krav Försvarsmakten måste uppfylla avseende krav på redovisning av avvecklade förnödenheter samt vilka krav som ställs på Försvarsmakten avseende förnödenheter som skall avvecklas men förrådshålls av extern aktör där Försvarsmakten fortsatt är ägarföreträdare för förnödenheterna.

Stora krav måste ställas på en extern aktör avseende hur verksamheten skall genomföras för att lagar och förordningar samt Försvarsmaktens krav skall uppfyllas. Detta bedöms kunna ske i de avtal som upprättas mellan Försvarsmakten, FMV och extern aktör.

<i>Arbetsområden som är möjliga att överlåta till extern aktör</i>	<i>Särskilda krav</i>	<i>Anmärkning</i>
Destruktion av förnödenheter.	Säkerhet, miljö.	Med vissa undantag, H-materiel samt där unik specialistkompetens efterkrävs.
Transport av förnödenheter som skall avvecklas.		
Lagerhållning av förnödenheter som skall avvecklas.	Krav på redovisning i LIFT.	Avvecklingsbeslut fattat och förnödenheterna finns i separat förråd. Vem är ägarföreträdare?
Lagerhållning av förnödenheter som är under försäljning.	Krav på redovisning i LIFT.	Avser då förnödenheten lagerhålls inför avveckling. Vem är ägarföreträdare?
Lagerhållning av ej behovssatta förnödenheter.	Krav på redovisning i LIFT.	Lagerhållning i avvaktan på beslut. Försvarsmakten är ägarföreträdare.

(forts)

<i>Arbetsområden som är möjliga att överlåta till extern aktör</i>	<i>Särskilda krav</i>	<i>Anmärkning</i>
Redovisning av förnödenheter som är avvecklade.	Krav på överföring av information till Försvarsmakten. Uppföljning i LIFT.	Krav på dokumentation avseende avvecklade förnödenheter för att möjliggöra Försvarsmaktens återredovisning.
Flyttning av kassuner.	Säkerhet, hemlig konstruktion.	Försvarsmakten är ägarföreträdare.
Säkerhetsskyddade transporter.	Säkerhet FFS och FIB.	Delar av säkerhetsskyddade transporter genomförs av Försvarsmakten.
Drift av avvecklingsterminaler.	Se ovan avseende lagerhållning och redovisning.	
Demontering.		Vid upphandling klarlägga vilka förnödenheter eller komponenter som skall vara kvar i Försvarsmaktens ägo.
Efterarbeten i förråd som lämnas.		Återställande av förråd som lämnas t ex nedmontering av avfuktningssystem, sanering m m.

1.8 Arbetsområden som inte kan eller bör överlåtas till extern aktör

Lagar, förordningar ställer i ett antal fall så stora krav på Försvarsmakten att det inte är möjligt eller lämpligt att överlåta viss verksamhet till extern aktör. Att överlåta viss verksamhet till extern aktör som innebär att man ej längre har kontroll över hur förnödenheterna hanteras kan skada Försvarsmaktens goodwill.

<i>Arbetsområden som inte kan eller bör överlåtas till extern aktör</i>	<i>Motiv</i>	<i>Anmärkning</i>
Destruktion av förnödenheter.	Säkerhet.	Viss hemlig samt kvalificerad materiel.
Lagerhållning av hemlig materiel (inför destruktion).	Säkerhet.	Försvarsmakten ägarföreträdare.
Redovisning av förnödenheter.	Säkerhet, dirigeringsmöjligheter, information om status, behovsättning.	
Hantering av slutanvändarintyg.	Krav från statsmakterna och är en angelägenhet för Försvarsmakten.	
Systemsäkerhet.	Är ett ansvar som åligger Försvarsmakten.	

1.9 Extern aktörs roll i framtiden

Tidigare genomförd utredning pekar på att Försvarmakten fortsatt kommer att ha en stor roll i avvecklingsprocessen oaktat vilka uppgifter som överläts till extern aktör.

Förnödenhetsavveckling är inte någon isolerad verksamhet som kan brytas ut och fullt ut genomföras av extern aktör utan att Försvarmakten är delaktig. Förnödenhetsavveckling är en verksamhet som genomförs integrerat med en eller flera andra verksamheter som genomförs av och till huvuddelen fortsatt skall genomföras av Försvarmaktens personal även om viss verksamhet kan överföras till extern aktör. Detta framgår under erfarenheter från genomförd avveckling.

Tidigare utredning samt erfarenheter från hittills genomförd avveckling pekar på att överlåtelse av hela avvecklingsprocessen till extern aktör inte kan ske. Där-
emot kan och bör civil aktörs medverkan i avvecklingsprocessen ytterligare ökas.

Med anledning av att extern aktörs medverkan ökas bör det på initiativ av Försvarmakten ske en översyn avseende:

- lagar, förordningar och regelverk (utförelse, säkerhet, miljö, arbetsmiljö, sekretess, ägarföreträdare, överlåtelse, policy, goodwill m m)
- krav på extern aktör
- regelverk vad avser redovisningssystem

för att klarlägga förutsättningar samt vid behov lämna förslag till de förändringar som eventuellt erfordras för att ytterligare underlätta/utveckla avvecklingsprocessen och extern aktörs medverkan.

1.10 Ekonomiska konsekvenser

1.10.1 *Ekonomiska konsekvenser med anledning av att extern aktörs roll ökas*

Transporter

Förnödenhetstransporter i detta avseende avser transport av förnödenheter som skall avvecklas genom periodisk försäljning eller destruktions.

Försvarmaktens förnödenheter är förrådsställda på ett sådant sätt att separering fortsatt måste ske inför omförrådsställning och avveckling. De förnödenheter som är föremål för avveckling är fortfarande förrådsställda i ett stort antal förråd vilket innebär att transportvolymerna i många fall ej bedöms bli av den storlek att en extern aktör genom sin transportkapacitet skulle kunna genomföra transporter till avsevärt lägre kostnad än vad som genomförs i nuvarande modell.

I nuvarande modell för avveckling nyttjas externa aktörer främst avseende transport av ammunition till destruktionsanläggning samt transport av förnödenheter till avvecklingsterminal. Externa aktörer nyttjas även vid andra transporter där det är ekonomiskt förmånligt med hänsyn till transportvolym och transportsträcka.

Konsekvens: En ytterligare ökning av extern aktörs roll avseende transporter bedöms inte ge någon ekonomisk besparing.

Destruktion

Destruktion av förnödenheter genomförs med nuvarande modell i huvudsak vid extern destruktionsanläggning. Extern aktörs roll avseende destruktion bedöms endast kunna ökas i begränsad omfattning.

Konsekvens: En ytterligare ökning av extern aktörs roll avseende destruktion bedöms inte ge någon ekonomisk besparing. Avseende transporter kopplat till destruktion se konsekvenser under rubriken transporter.

Lagerhållning av icke behovssatta förnödenheter

Lagerhållning av icke behovssatta förnödenheter i avvaktan på beslut om vad som skall ske med förnödenheter genomförs av Försvarmakten. Försvarmakten redovisar förnödenheterna i redovisningssystemet LIFT. Icke behovssatta förnödenheter lagerhålls i förråd med relativt låg hyreskostnad. Utöver hyreskostnaden har Försvarmakten kostnader för att under förrådshållningen hantera förnödenheterna.

Att låta en extern aktör lagerhålla icke behovssatta förnödenheter är fullt möjligt. Samma krav avseende redovisning, underhållsåtgärder m m måste ställas. Erfarenheter avseende hyreskostnaderna pekar på att civila förråd normalt har en högre hyreskostnad än de förråd som Försvarmakten disponerar. Detta beroende på att de civila förråden är mer centralt belägna eller att förråden är mer kvalificerade. Ett alternativ kan vara att där det är lämpligt låta extern aktör överta befintliga av Försvarmakten förhyrda förråd.

Förutsättningarna varierar stort över landet varför en alternativgranskning/kalkyl måste ske i varje enskilt fall.

Konsekvens: Lagerhållning av förnödenheter hos extern aktör bedöms inte ge någon generell ekonomisk besparing. Alternativgranskning/kalkyl måste ske i varje enskilt fall.

Lagerhållning av förnödenheter under avveckling

Lagerhållning av förnödenheter under avveckling sker av Försvarsmakten till stor del vid kvarvarande avvecklingsterminaler. Utvecklingen går mot att fler förnödenheter avvecklas och försäljs på plats vilket ger lägre kostnader för avveckling. Försvarsmakten redovisar förnödenheterna i redovisningssystemet LIFT. Utöver hyreskostnaden för avvecklingsterminalerna har Försvarsmakten kostnader för att under förrådshållningen hantera förnödenheterna.

Att låta en extern aktör lagerhålla förnödenheter under avveckling är fullt möjligt. Samma krav avseende redovisning, miljö, säkerhet m m måste ställas.

I nuvarande modell genomförs en successiv anpassning av antal och storlek på avvecklingsterminalerna. Denna anpassning styrs av bland annat volymen förnödenheter som skall avvecklas samt att försäljning av förnödenheter i större utsträckning sker på plats.

Konsekvens: Lagerhållning av förnödenheter under avveckling hos extern aktör bedöms inte ge någon ekonomisk besparing.

Överlåta avvecklingsterminalerna

Avvecklingsterminalerna har ett syfte vilket är att lagerhålla förnödenheter intill dess att försäljning skett. Nyttjandet av modellen med avvecklingsterminaler möjliggör inom ramen för omförrådsställning och avveckling att mobiliseringsförråd kan avvecklas i snabbare takt.

Konsekvens: Se lagerhållning av förnödenheter under avveckling.

Demontering

Demontering av förnödenheter genomförs av flera olika skäl, vilka kan vara:

- att förnödenheten skall vara kvar inom Försvarsmakten
- av policy- och miljöskäl
- att förnödenheten är klassad som krigsmateriel.

Förnödenheter som skall vara kvar inom Försvarsmakten demonteras i huvudsak av Försvarsmakten.

Demontering av förnödenheter i samband med försäljning genomförs i huvudsak av köparen och ingår som en del i det avtal som upprättas för försäljningen.

I vissa fall krävs specialistkompetens eller specialverktyg för att kunna genomföra demontering. Utbildning av extern aktör kan erfordras för kvalificerade system.

Konsekvens: Extern aktörs roll kan ökas avseende demontering av förnödenheter som skall vara kvar i Försvarsmakten men bedöms inte ge någon ekonomisk besparing.

Efterarbeten i förråd som lämnats

Både FORTV och civila uthyrare ställer i de flesta fall krav på att de förråd som Försvarsmakten lämnar skall återställs i ursprungligt skick. De vanligaste åtgärderna vilka det ställs krav på av fastighetsägaren eller som är av intresse för Försvarsmakten är:

- nedmontering av avfuktningssystem
- nedmontering av larmanläggning
- nedmontering av nätburar
- miljösanering
- avstädning.

Åtgärderna genomförs till stor del av Försvarsmaktens personal. Nyttjande av FORTV och civil aktör har ökat de senaste åren.

Genom att låta extern aktör hantera efterarbeten frigörs Försvarsmaktens personal för avveckling eller annan verksamhet.

Erfarenhetsmässigt har en extern aktör för denna typ av verksamhet ett timpris som är cirka 150 kronor lägre per timme än Försvarsmaktens egna organisation.

Antagande

75 000 kvm avvecklas årligen under de närmsta åren.

1 000 kvm är genomsnittsytan på de förråd som lämnas, vilket skulle innebära att 75 förråd lämnas årligen.

Bedömd tid för efterarbeten i varje förråd är i snitt 40 arbetstimmar.

Extern aktör har ett timpris som är 150 kronor lägre än Försvarsmaktens.

Minskad kostnad 450 000 kronor. Då extern aktör redan har en roll avseende efterarbeten blir minskningen av kostnaden lägre än 450 000 kronor.

Konsekvens: Extern aktörs roll kan ökas avseende efterarbete i förråd. Den årliga kostnadsminskningen genom att öka extern aktörs roll avseende efterarbeten i förråd som lämnas bedöms bli 100 000-200 000 kronor. Åtgärden frigör personella resurser för Försvarsmakten.

1.10.2 Ekonomiska konsekvenser av fortsatt anpassning inom ramen för nuvarande modell

(Konsekvenserna är oberoende av om extern aktörs roll ökas eller ej.)

Försäljning på plats

Genom en ökad försäljning på plats minskar behovet av transporter för att flytta förnödenheter till t ex avvecklingsterminalerna. Detta medför även att behovet av avvecklingsterminaler minskar.

En ökad försäljning av förnödenheter på plats medför att avveckling av förråd kommer att gå långsammare vilket i sin tur innebär att minskningen av hyreskostnaderna för förråd kommer att gå långsammare. Detta skall vägas mot motsvarande kostnader för avvecklingsterminalerna.

En ökad försäljning av förnödenheter på plats ställer krav på personella resurser vid försörjningsenheterna för att kunna svara för utleverans av förnödenheterna. Detta behöver dock inte innebära någon ökning av de personella resurserna då den personal som svarar för utleverans i annat fall svarar för hantering av de förnödenheter som skall levereras till avvecklingsterminalerna.

Konsekvens: Utfallet av besparingar kopplat till försäljning på plats sker genom minskade transportkostnader samt avveckling/anpassning av avvecklingsterminaler. Vidare ger det Försvarmakten möjligheter till anpassning av organisation och resurser.

Transportkostnader

Genom att försäljning av förnödenheter på plats sker i ökad omfattning samt att antalet transporter minskar efterhand som avveckling av förnödenheter genomförs bedöms kostnaderna för transporterna minska med 10-15 % årligen under den period som avveckling genomförs. Transportkostnaderna avseende förnödenhetsavveckling uppgick 2004 till cirka 12,5 miljoner kronor.

Konsekvens: Transportkostnaderna bedöms minska med 1-2 miljoner kronor årligen under avvecklingsperioden.

Avveckling/anpassning av avvecklingsterminaler

Som en konsekvens av den avveckling som genomförs samt genom att försäljning av förnödenheter på plats ökar har avvecklingsterminalerna anpassats efterhand. Denna anpassning kommer fortsatt att ske.

Kostnader för avvecklingsterminaler

<i>Avvecklingsterminal</i>	<i>Läge</i>	<i>År</i>	<i>Kostnad (tkr)</i>	<i>Besparing faller ut</i>
Gällivare	Avvecklad. (Terminalen i drift till och med 2004-08-31.)	2003/2004	Personal 7 800 Hyra 809 Övrigt 175 Totalt 8 784	2005
Härnösand (Ålandsbro)	Under avveckling. (Avveckling bedöms slutförd 2005-12-31.)	2004/2005	Personal 4 833 Hyra 3 411 Övrigt 778 Totalt 9 072	2006
Hörnefors	Anpassning.		Personal 1 500 Hyra 2 400 Övrigt 700 Totalt 4 600	
Hammar (Örebro)	1)	2006	Personal 4 120 Hyra 2 052 Övrigt 1 467 Totalt 7 639	2007 ?
Bråvalla			Personal 636 Hyra 4 616 Övrigt 935 Totalt 6 187	
Arboga	Anpassning.	2003/2004	Personal 5 889 Hyra 5 076 Övrigt 832 Totalt 11 797	
Total driftskostnad för samtliga avvecklingsterminaler 2004			Personal 24 778 Hyra 18 364 Övrigt 4 887 Totalt 48 029	

1) Analys och planering pågår för att avveckla ytterligare en avvecklingsterminal under 2006.

Utveckling av kostnader för avvecklingsterminalerna under perioden 2005-2007 jämfört med kostnaden 2004.

<i>Avvecklingsterminal</i>	<i>Läge</i>	<i>År</i>	<i>Kostnad (tkr)</i>	<i>Besparing faller ut</i>
Total driftskostnad för samtliga avvecklingsterminaler 2004			Personal 24 778 Hyra 18 364 Övrigt 4 887 Totalt 48 029	
Planerad total driftskostnad 2005 (Gällivare avvecklad)			Totalt 39 245	
Planerad total driftskostnad 2006 (Härnösand avvecklad)			Totalt 30 173	
Planerad total driftskostnad 2007 (Förutsätter att ytterligare en terminal avvecklas)	1)		Totalt 22 534	

1) Analys och planering pågår för att avveckla ytterligare en avvecklingsterminal under 2006.

Anpassning av organisation och personella resurser

Anpassning av organisation och personella resurser avdelade för förnödenhetsavveckling sker kontinuerligt. De resurser som är direkt identifierbara är de resurser som är knutna till avvecklingsterminalerna. Underlag avseende avvecklingsterminalerna framgår av ovanstående tabell.

Konsekvens: Anpassning av resurser avdelade för förnödenhetsavveckling sker kontinuerligt. I syfte att hålla ett högt tempo i förnödenhetsavvecklingen sker av naturliga skäl den huvudsakliga anpassningen av resurserna mot slutet av avvecklingsperioden.

Tempot på förnödenhetsavvecklingen påverkas av de styrningar av organisationen som sker med personalramar.

Hyreskostnad

Hyreskostnaden för insatsorganisationen och övriga förråd som erfordras för att förrådshålla övriga krigsförnödenheter uppgick under 2004 till cirka 386 miljoner kronor. År 2005 bedöms hyreskostnaden som en konsekvens av omförrådsställning och förnödenhetsavveckling vara cirka 10-15 miljoner kronor lägre.

Hittills genomförd avveckling och omförrådsställning har inneburit att de minsta och mest orationella förråden har avvecklats. Dessa förråd har haft en relativt låg hyreskostnad vilket inneburit att sänkningen av hyreskostnaden varit relativt låg i förhållande till de volymer av förnödenheter som omförrådsställts och avvecklats.

Efterhand som avveckling och omförrådsställning fullföljs kommer fler rationella och kvalificerade förråd att lämnas vilket kommer att medföra större sänkningar av hyreskostnaderna.

Konsekvens: Hyreskostnaderna bedöms som en konsekvens av den förnödenhetsavveckling och omförrådsställning som sker minska med 10-15 miljoner kronor årligen under den period som förnödenhetsavveckling och omförrådsställning genomförs. Kostnadsminskningen om 10-15 miljoner kronor är exklusive den kostnadsminskning avseende hyreskostnader som sker genom avveckling och anpassning av avvecklingsterminalerna.

1.11 Slutsatser

1.11.1 Allmänt

Förnödenhetsavveckling har genomförts under ett antal år och modellen för att avveckla förnödenheter har successivt utvecklats. Genomförd avveckling visar att förnödenhetsavveckling inte är någon isolerad verksamhet som kan brytas ut och fullt ut genomföras av extern aktör utan att Försvarmakten är delaktig. Förnödenhetsavveckling är en verksamhet som genomförs integrerat med en eller flera andra verksamheter som genomförs av och till huvuddelen fortsatt skall genomföras av Försvarmaktens personal även om viss verksamhet kan överföras till extern aktör.

Tidigare utredning, genomförda analyser samt erfarenheter från hittills genomförd avveckling pekar på att överlåtelse av hela avvecklingsprocessen till extern aktör inte bör ske. Däremot kan en civil aktörs medverkan i avvecklingsprocessen ytterligare ökas. Erfarenheter från hittills genomförd avveckling där externa aktörer har haft en roll som efterhand utökats styrker detta.

Nuvarande process avseende förnödenhetsavveckling fungerar mycket väl och avveckling genomförs i högt tempo. Rollspelet inom Försvarmakten samt mellan Försvarmakten, FMV och de externa aktörer som deltar i avvecklingsprocessen har efterhand utvecklats och fungerar mycket väl.

Försvarmakten kommer fortsatt att behöva kompetens för avveckling bland annat avseende:

- lagar, förordningar, regelverk och bestämmelser
- materielkunskap för separering av förnödenheter.

Försvarsbeslutet 2004 innebär att avveckling av Försvarmaktens överskott av förnödenheter fortsatt måste ske i högt tempo. Den tid som står till förfogande för att avveckla grundorganisationen ställer krav på högt tempo avseende omfördelning och avveckling av förnödenheter. En övergripande förändring av metod för förnödenhetsavveckling skulle innebära att tempot i avvecklingen skulle minska vilket negativt påverkar möjligheterna att innehålla angivna tidsförhållanden.

Principbeslut fattat 2001-01-31 avseende metod för avveckling av övertaliga förnödenheter bör fullföljas.

1.11.2 Konsekvenser av att ge en extern aktör en ökad roll i avvecklingsprocessen

Någon direkt ekonomisk konsekvens genom att ge en extern aktör en utökad roll i avvecklingsprocessen kan inte påvisas. I de fall den kan påvisas är den ekonomiska konsekvensen begränsad.

Att en förändrad roll för extern aktör inte medför några större ekonomiska konsekvenser beror främst på att avveckling av förnödenheter är en verksamhet som påverkar eller påverkas av andra verksamheter såsom:

- förrådshållning av insatsorganisationen
- omförrådsställning
- förrådshållning av grundorganisationsförmödenheter
- uppsättande och vidmakthållande av internationella förband
- central förrådsverksamhet
- BALT-projektet
- tillgång på förråd.

Avveckling är en verksamhet som i de flesta fall genomförs integrerat med en eller flera av ovanstående verksamheter samtidigt i ett och samma förråd av samma personal. Med den förrådshållning som Försvarmakten har i nuläget innebär att separering och demontering av förnödenheter fortsatt måste ske före överlämning till extern aktör. Detta innebär att Försvarmaktens personal fortsatt kommer att vara delaktig i avvecklingsprocessen.

En utökad roll för en extern aktör medför inom vissa områden lägre kostnader för Försvarmakten medan det inom andra områden kommer att medföra ökade kostnader. Sammantaget bedöms en ökning av en extern aktörs roll inte påverka de ekonomiska förutsättningarna för genomförandet av förnödenhetsavveckling. Slutsatsen blir ändå att en externa aktörs roll bör ökas med anledning av att det för Försvarmakten innebär en ökad ekonomisk handlingsfrihet samt en möjlighet att i snabbare takt anpassa organisation och resurser för förnödenhetsavveckling.

De områden där en extern aktörs roll bör ökas trots att det inte blir någon direkt ekonomisk besparing är:

- transporter
- demontering
- destruktion
- efterarbeten i förråd.

1.11.3 Åtgärder som ger besparingar inom ramen för nuvarande modell för avveckling

Inom ramen för nuvarande modell har det genomförts förändringar och anpassning av förnödenhetsavvecklingsprocessen. Ett antal åtgärder är planerade och kommer efterhand att genomföras.

De områden som berörs är:

- ökad försäljning på plats
- reducering/anpassning av avvecklingsterminalerna
- anpassning av personella resurser
- anpassning av förrådsbeståndet
- anpassning av egna transportresurser.

De nu planerade åtgärderna för att ytterligare förändra/anpassa förnödenhetsavvecklingsprocessen kan genomföras oaktat om extern aktörs medverkan i avvecklingsprocessen förändras eller ej. Planerade åtgärder kommer att medföra lägre kostnader för den fortsatta förnödenhetsavvecklingen.

1.11.4 Ekonomiska konsekvenser

Förutsättningarna för den bedömda kostnadsreduceringen, redovisad i nedanstående sammanställning, är att nuvarande modell för förnödenhetsavveckling fullföljs och utvecklas samt att extern aktörs roll utökas där så är lämpligt.

<i>Verksamhet</i>	<i>Bedömd kostnadsreducering (Mkr)</i>	<i>Anmärkning</i>
Hyreskostnader	10-15	Besparingen avser det totala förrådsbeståndet exklusive hyreskostnader för de avvecklingsterminaler som avvecklas och anpassas.
Transporter	1-2	
Anpassning och reducering av avvecklingsterminalerna	7-9	Planerad samt bedömd anpassning och avveckling av avvecklingsterminalerna till och med 2006 där besparingen faller ut 2007. Bedömd besparing inkluderar hyreskostnader för avvecklingsterminalerna.
Efterarbeten i förråd	0,1-0,2	
Summa	18-26	Årlig kostnadsreducering 3-5 år.

2. SR 76 – Vidareutveckling av spårbarhet inom forskning och teknikutveckling

2.1 Uppgiften

Ur regleringsbrev för 2005, 2004-12-22, Fö2004/411/MIL m fl:

”Försvarmakten skall i budgetunderlaget för 2006 lämna förslag till åtgärder för en ökad spårbarhet inom forskningen och teknikutvecklingen till materielplaneringen och den framtida insatsorganisationen. Härvid skall även behov av långsiktig handlingsfrihet mot nya möjligheter, hot och uppgifter beaktas. Hänsyn skall tas till en ökad behovsstyrning och koordinering av verksamheten inom forskningen och teknikutvecklingen samt gentemot andra verksamheter inom materieförsörjningen. Planering och utveckling av funktioner skall särskilt beaktas i enlighet med uppgift 1 g i Planeringsanvisningar för Försvarmaktens budgetunderlag för 2006 (regeringsbeslut den 30 september 2004, Fö nr 9).”

2.2 Sammanfattning

Forskning och teknikutveckling (FoT) genererar kunskap, kompetens och teknik som stödjer i olika skeden av inriktning och utveckling av Försvarmaktens förmågor och härvid i olika tidsperspektiv.

Stödet kan avse idégenerering, beslutsunderlag för inriktning och utformning av strukturer med sina system, utveckling av materielsystem, utformning av taktik samt ytterst som stöd under pågående operativa insatser. FoT skapar även handlingsfrihet för en osäker framtid och nya förutsättningar.

Spårbarhetsbegreppet bör, vad gäller FoT-insatser, enligt Försvarmaktens bedömning, svara mot den faktiska bredden i dessa ändamål. Att exempelvis begränsa sig till att enbart se vilket bidrag en FoT-insats kan ge i utvecklingen av ett beslutat materielsystem är alltför snävt.

FoT-planering i en funktionsindelning riskerar att leda till irrationella dubbleringar medan en planering av FoT i olika teknik- och humanrelaterade områden medger spårbarhet till olika funktioner. Osäkerheter i den långsiktiga inriktningen och planeringen av utvecklingen av Försvarmakten motverkar möjligheten till spårbarhet mot materielplaneringen.

Försvarmakten bedömer att FoT i dag har en godtagbar spårbarhet som dock föreslås utvecklas vidare inom ramen för Försvarmaktens utvecklingsplan och FoT-plan. Även en stärkt koordinering mot materielplaneringen föreslås utvecklas genom styrningar i Försvarmaktens utvecklingsplan.

Planering för långsiktig handlingsfrihet mot nya möjligheter, hot och uppgifter föreslås ske med spårbarhet mot ett långsiktigt idébildsperspektiv i Försvarets perspektivplanering.

Spårbarhetsutvecklingen i övrigt föreslås ske i ett mer interoperabelt perspektiv.

Formerna för spårbarhetsredovisning till statsmakterna av forskning och teknikutveckling föreslås vid behov kunna få bli föremål för gemensamt seminarium, work shop eller dylikt.

2.3 Redovisning

2.3.1 Överväganden

Allmänt

Forskningen och teknikutvecklingen har sammantaget en karaktär av kunskapsökande verksamhet för behov och problemställningar som kan vara av en mer eller mindre långsiktig natur. Detta kunskapsökande kan beroende på resursinsats och problemställning komma att erfordra förhållandevis lång tid från det att ett behov identifieras till dess att ett användbart resultat föreligger och kan utnyttjas. I många fall anses forskningen erfordra en tidsrymd i tidsperspektivet fem till tio år eller längre innan resultat av forskningen kan göra sig gällande. Realisering av teknikutvecklingsresultat anses i allmänhet ligga närmare i tiden.

Avseende både forskning och teknikutveckling kan avtappning av för stunden befintlig kunskap göras för att uppfylla behov av mer närliggande kunskapsöverföring.

FoT-insatser kan inriktas i form av fri forskning på en grundläggande nivå. Denna forskning är vanligast förekommande på universitet och högskolor. Den forskning som Försvaretsmakten beställer är tillämpad forskning som är specifik för försvarets och Försvaretsmaktens behov. Sådana behov kan föreligga såväl inom det humanorienterade som de tekniska områdena samt även inom områden som utgör en kombination av dessa på en tvärvetenskaplig nivå.

FoT-insatserna kan vara direkt behovsrelaterade mot ett avgränsat materielutvecklingsprojekt eller identifierat förmågebehov. De kan också utgöra insatser för att finna nya möjligheter för att utveckla ett nytt system eller en ny förmåga som enbart föreligger som idé.

FoT-verksamhet erfordras i övrigt för att skapa kunskap och kompetens för att förstå den tekniska utvecklingens konsekvenser avseende nya hot samt för att kunna utveckla och vidmakthålla beställarkompetens för kravsättning, modifiering och anskaffning av materiel inom materieförsörjningen. Tendensen är att behovet av FoT-insatser för beställarkompetens ökar då andelen materielutvecklingsprojekt reduceras.

FoT genomförs till betydande delar på lägre systemnivåer och i tekniska termer på komponentnivå. Utvecklingen mot modulär uppbyggnad av system och gemensamma lösningar för olika ändamål och funktioner möjliggörs genom dagens och framtida teknikutveckling. En FoT-planering i en funktionsindelning riskerar att leda till dubbleringar och i övrigt irrationell planering. Planeringen av FoT genomförs därför med fördel i betydande omfattning mot väl övervägda FoT-områden för teknik och humanitär vetenskap. Därigenom kan kunskaps- och utvecklingsstöd lämnas till flera olika funktioner. För det planerade FoT-demonstratorprogrammet föreligger delvis andra förutsättningar.

Nulägesbeskrivning

I syfte att uppnå ökad spårbarhet avseende Försvarets forsknings och teknikutveckling har arbete med detta både i ett behovs- och möjlighetsperspektiv pågått sedan flera år.

Sålunda finns det exempelvis för varje forskningsprojekt som beställs av FOI, angivet vilken frågeställning i behovs- och möjlighetsperspektivet som respektive projekt skall bearbeta. Dessa frågeställningar har även utnyttjats som beslutsunderlag inom Försvarets (FoT-konferensen) inför beslut om inriktning och av FoT-planen. Exempel på sådana ur FOI offert för 2005 inom ledningsområdet är:

- Vilka behov gällande värdering av IT-säkerhetsförmågan hos informationssystem påkallas av konceptet NBF? Vilka metoder svarar bäst upp mot de identifierade behoven? Hur nyttjas metoderna bäst? (Proj. 5.5).
- Vilka behov finns rörande lägesbild vid strid i bebyggelse och vilka tekniska möjligheter finns att uppfylla dem? Vilka träningshjälpmedel kan användas? Vilken ledningsmetodik kan detta leda till? (Proj. 5.3).

Koppling mellan FoT-planens innehåll och vilka förmågor, funktioner eller nischer den stödjer, har vid flera tillfällen gjorts inom FoT-processens olika fora som en kontroll av verksamhetens relevans i ett behovsperspektiv.

Både forskning och teknikutveckling, inte minst forskningen, är inriktad för att förutom att ge underlag för att reformera och utveckla försvaret i enlighet med beslutad inriktning även skapa handlingsfrihet mot nya hot och uppgifter och möjligheter. Ett uppdrag inom telekrigsområdet bygger till exempel upp kunskap om hur vissa specificerade system verkar. Denna kunskap är samtidigt användbar för att bedöma hur andra framtida system kan fungera.

Koordinering mellan materielplanering och planering av FoT sker i huvudsak genom att den personal i Högkvarteret som närmast ansvarar för utveckling av de olika funktionerna och materielsystemen även deltar i FoT-processen.

Eftersom FoT inte enbart inriktas mot behoven i materieförsörjningens olika faser utan kan ha ett vidare perspektiv, är intressenter av FoT-verksamheten även knuten till andra processer än materieförsörjningen.

I arbetet med att ta fram Högkvarterets nya organisation beaktas kopplingen mellan FoT-processen och Högkvarterets andra processer. Detta kan leda till att koordineringen kan stärkas ytterligare.

Inriktning av Försvarets forskning och teknikutveckling

FoT-strategi

Försvarets FoT-verksamhet inriktas i enlighet med styrdokument från statsmaktsnivån samt med vägledning av Försvarets föreliggande FoT-strategi. Strategin uttalar bl a att FoT bör få en mer strategiskt pådrivande och möjlighetsskapande roll i Försvarets verksamhet och att det är av vikt att FoT-verksamheten skapar ny kunskap över bredden, utvecklar kunskapsstorn med internationellt anseende för internationell samverkan och har kompetens att värdera hot och möjligheter i ett övergripande systemperspektiv. Strategin anger även att ett ökat nyttiggörande av resultaten erfordras och att verksamheten är samordnad med studier samt med demonstrator- och försöksverksamhet inom materielplaneringen.

FoT-strategin är utarbetad med beaktande av Försvarets materieförsörjningsstrategi. Försvarets planerar att överse FoT-strategin bland annat mot bakgrund av det fattade försvarsbeslutet.

Materielplan

Mot bakgrund av forskningens och teknikutvecklingens tidsmässiga karaktär enligt beskrivningen ovan, bedöms inriktningen av FoT i materielprocessen främst kunna göras spårbar mot den mera *långsiktiga* materielplaneringen och därmed mindre mot den mer närliggande. För den senare skall resultaten av tidigare initierad FoT nyttiggöras liksom eventuell avtappning av ändamålsenlig pågående FoT-verksamhet. Detta sker i omfattande utsträckning genom FMV-uppdrag till FoT-utförarna till stöd för materielanskaffning och moderniseringar samt till förekommande studieverksamhet.

Försvarets utvecklingsplan (FMUP)

Denna plan är under utveckling för att utgöra ett nytt verktyg för Försvarets reformering och planering. I planen kommer bland annat utvecklingen av de olika funktionerna för Försvarets beskrivas i ett såväl lång- (tio år) som ett kort-siktigare perspektiv. Försvarets utvecklingsplan blir en viktig grund bland annat för utvecklingen av insatsorganisation samt även för studier och den forskning och teknikutveckling som bör kunna hänföras till beslutad inriktning för förbands- och förmågeutveckling. FoT för behov av långsiktig handlingsfrihet mot nya möjligheter, hot och uppgifter kan också i viss mån, men sannolikt inte fullständigt, komma att kunna spåras mot beslutad funktions- och förmågeuppbyggnad.

Perspektivplanen (PerP)

FoT-verksamheten stödjer bland annat perspektivplanestudierna med möjlighetskapande idéer, koncept m m samt med värdering av sådana som underlag vid vägval. PerP-studierna har även en viktig roll att bidra till inriktning av den mer långsiktiga FoT-verksamheten avseende nya insatsförband, förmågor, funktioner, uppgifter etc som ännu inte beslutats i Försvarets utvecklingsplan.

Kompetenser och nischer

Statsmakternas styrning avseende förmågor, insatsförband m m görs i allmänhet med måttlig tidsmässig långsiktighet. De strategiska kompetenserna nyttjades som en styrmetod under några år varvid FoT och materieförsörjning till vissa delar inriktades mot dessa. Kompetenser har byggts upp och kunnat nyttjas för kunskapsöverföring, internationell samverkan och olika utvecklingsuppdrag. De strategiska kompetenserna sammanföll i många fall med svenska kunskapsstorn inom FoT. Exempel på sådana är telekrig, undervattensområdet, signaturanpassnings- och NBC-området. Alla av dessa områden karaktäriseras av hög sekretess. Spårbarhet till de utpekade kompetenserna var fullt möjlig att påvisa.

Statsmakternas styrning genom strategisk kompetens har nyligen ersatts av styrning genom nischer. Detta styrinstrument är enligt Försvarets uppfattning ännu inte tillräckligt utvecklat. Behov av åtgärder och inriktningar för att stödja de utpekade nischerna är ännu inte tillräckligt definierade för att kunna verka fullt ut som styrverktyg. Utarbetade förslag till nischstrategier skall redovisas till regeringen medio 2006. Spårbarhet av FoT-satsningar mot de olika nischerna kommer därför att kunna utvecklas successivt.

Närtida stöd

FoT-verksamhetens stöd till den operativa verksamheten internationellt och nationellt bör också uppmärksammas i ett spårbarhetsperspektiv. Sådant stöd kan exemplifieras av åtgärder inom miljöområdet avseende NBC-risker under internationella operationer. Sådant kompetensuppbyggande verksamhet kan inte alltid spåras i operativa termer eller tydliga funktionstermer. Ett annat exempel är telekrigföring där forskningsgrupper direkt stödjer operativa insatser internationellt.

Långsiktighet – handlingsfrihet

Planering av forskning och teknikutveckling för mer långsiktig handlingsfrihet mot nya möjligheter, hot och uppgifter kan för närvarande inte göras med grund i fattade beslut om försvarsmaktsutveckling eftersom politiska beslut väsentligen avser mer närliggande tidsperioder. Redovisning av spårbarhet bör då ske dels mot ett mera långsiktigt idébildningsperspektiv i Försvarsmaktens perspektivplanering, dels utifrån sådana förslag som väcks i den vetenskapliga och tekniska omgivningen som möjliga utvecklingsvägar i ett förmåge- eller funktionsperspektiv.

Internationell samverkan inom EU

Den gemensamma, internationella utvecklingen inom EU/EDA kan komma att medge spårbarhet mot en mer långsiktig förmågeutveckling som sannolikt bör värderas i ett handlingsfrihetsperspektiv, dock beroende på hur utvecklingen av samarbetet fortskrider.

Spårbarheten bör därför utvecklas i ett mer interoperabelt perspektiv i syfte att underlätta framtida internationell samverkan såväl i planering av forskning och teknikutveckling inom EU/EDA som övrig samverkan vad avser utveckling av materielsystem och förmågor. Om svenska sär lösningar avseende funktions- och förmågebeskrivningar tillämpas bedöms detta bli en försvåring av gemensamma spårbarhetssträvanden.

HKV Ny och pågående utredningar

Utvecklingen av spårbarhet bland annat inom forskning och teknikutveckling planeras fortsätta inom ramen för ett processinriktat arbetssätt i den nya högkvarterorganisationen som skall intas 2005-07-01. Härvid är det en strävan att utveckla spårbarhet, när så är tillämpligt, till funktionsutveckling och till förmågeutveckling av insatsorganisationen såväl i Försvarsmaktens utvecklingsplan som i FoT-plan. Koordineringen mot de mer långsiktiga delarna av materielplanen bedöms komma att initieras främst genom styrningar i Försvarsmaktens utvecklingsplan och återspeglas i en funktionsplanering, i de fall en noggrann planering kan genomföras.

Kopplingen till funktioner

Försvarsmakten har i olika omgångar prövat värdet av och möjligheterna till planering av FoT med direkt koppling till fastlagda funktioner. Försöken har påvisat att det i många fall föreligger ett starkt beroende mellan *respektive* funktion och *ett flertal FoT-områden*. Sålunda är i många fall flera funktioner beroende av många och samma FoT-verksamhet. FoT genomförs till betydande delar på lägre systemnivåer och i tekniska termer på komponentnivå. En utveckling mot modular uppbyggnad av system och gemensamma funktionella lösningar för olika ändamål som möjliggörs genom dagens och framtida teknikutveckling accentuerar detta förhållande. En FoT-planering i en funktionsindelning riskerar att leda till dubbleringar och i övrigt irrationell planering. Planeringen av FoT genomförs därför med fördel i betydande omfattning mot övervägda FoT-områden för teknik och humanitär vetenskap. Därigenom kan kunskaps- och utvecklingsstöd lämnas till flera olika funktioner.

Den del av FoT-verksamheten som inriktas mot framtagande av demonstratorer på olika ambitions- och något högre systemnivåer kan i allmänhet mer tydligt kopplas till en eller ett begränsat antal funktioner.

Spårbarhet avseende demonstratorprojekt ur FoT-planen beskrivs i budgetunderlagets redovisning av uppgift 1g (regeringsbeslut 9, 2004-09-30, Fö2004/2233/MIL).

Övergripande beroenden mellan FoT-områden och funktionerna framgår av bild i underbilaga 13.1.

./13.1

2.3.2 *Slutsatser*

Mot bakgrund av det föregående kan följande konstateras:

- FoT genererar kunskap, kompetens, ny teknik och nätverk som stödjer i olika skeden av inriktning och utveckling av Försvarsmaktens förmågor. Stödet kan avse idégenerering, beslutsunderlag för inriktning och utformning av strukturer och dess system, utveckling av materielsystem m m, utformning av taktik samt ytterst under pågående operativa insatser.
- FoT stödjer i olika tidsperspektiv.
- FoT ger en kunskap, kompetens, teknik och nätverk som bidrar till att skapa handlingsfrihet för nya miljöer, uppgifter och lösningar.

Den innebörd som skall ges till begreppet spårbarhet vad gäller FoT-insatser bör, enligt Försvarsmaktens bedömning, därför svara mot den faktiska bredden i dessa ändamål. Att exempelvis begränsa sig till att enbart se vilket bidrag en FoT-insats kan ge i utvecklingen av ett beslutat system är för snävt.

Vidare kan konstateras att spårbarheten varierar för olika typer av FoT-insatser. En avgränsad teknikutvecklingsinsats eller demonstratorutveckling som görs för att pröva den tekniska, ekonomiska realiserbarheten av en ny teknik inför utvecklingen av ett planerat/beslutat system kan vara specifikt och tydligt spårbar till detta system men har kanske inte något mervärde på längre sikt eller för andra system och frågeställningar. Ett annat exempel är verksamhet inom ett mer generiskt forskningsområde som sensorer. Sådan verksamhet kan ge kunskap i olika tidsperspektiv och stödja beslut och utveckling inom många områden. En spårbarhetsanalys kan då inriktas på att tydliggöra flera sådana olika behov.

Den osäkerhet som i den rådande situationen fortfarande präglar Försvarets utveckling på längre sikt accentuerar behovet av att anlägga ett brett perspektiv vid hanteringen av spårbarhet för FoT.

Utvecklingen av spårbarhet bland annat inom forskning och teknikutveckling bör fortsätta inom ramen för ny högkvarterorganisation 2005 vid utveckling av Försvarets utvecklingsplan och FoT-plan.

Förslag till vidareutvecklingen av FoT-verksamheten utifrån spårbarhetsaspekten redovisas nedan.

2.3.3 Förslag

Försvaretsmakten föreslår följande:

Utvecklingen av spårbarhet inom forskning och utveckling skall fortsätta inom ramen för ett processinriktat arbetssätt i den nya högkvarterorganisation som intas 2005-07-01. Härvid bör spårbarhet vidareutvecklas, när så är tillämpligt, till de fastställda funktionerna och till förmågeutvecklingen av insatsorganisationen såväl i Försvaretsmakten utvecklingsplan som i FoT-planen. Koordineringen mot materielplanen bör stärkas främst genom styrningar i Försvaretsmakten utvecklingsplan och återspeglas i en planering av respektive funktion. En beskrivning av utveckling av sådan spårbarhet framgår av budgetunderlagets redovisning av uppgift 1g (regeringsbeslut 9, 2004-09-30, Fö2004/2233/MIL).

Planering av forskning och teknikutveckling för långsiktig handlingsfrihet mot nya möjligheter, hot och uppgifter sker dels med spårbarhet mot ett mer långsiktigt idébildsperspektiv i Försvaretsmakten perspektivplanering, dels utifrån sådana förslag som väcks i den vetenskapliga och tekniska omgivningen.

Spårbarhetsutvecklingen i övrigt bör ske i ett mer interoperabelt perspektiv i syfte att underlätta framtida internationell samverkan såväl i planering av forskning och teknikutveckling inom EU/EDA som andra samarbeten.

Formerna för spårbarhetsredovisning till statsmakterna av forskning och teknikutveckling kan vid behov få bli föremål för seminarium, work shop eller dylikt där såväl möjligheter som hinder avseende spårbarhet kan belysas.

Försvarsmakten föreslår dessutom att de redovisningar som i övrigt görs i BU 06/SR avseende spårbarhet, funktionsutveckling m m, särskilt i uppgiften 1g, tillsammans med denna redovisning får utgöra komponenter i helhetsperspektivet.

3. SR 77 – Internationellt materielsamarbete och exportstödjande verksamhet

3.1 Uppgiften

Ur regleringsbrev för 2005, 2004-12-22, Fö2004/411/MIL m fl:

”Försvarmakten skall i budgetunderlaget för 2006 redovisa resursbehovet under 2006 för internationellt materielsamarbete och exportstöd. Försvarmakten skall motivera behovet samt redovisa detta uppdelat på internationellt materielsamarbete och exportstöd.”

3.2 Sammanfattning

Syftet med Försvarmaktens internationella materielsamarbete och exportstöd är att:

- kunna utveckla interoperabla förband som skall kunna verka vid internationella insatser,
- dela kostnader för utveckling, anskaffning och vidmakthållande av materiel med annat land/andra länder,
- överföra och utbyta teknologi för att fortsatt kunna utveckla och livstidsförlänga kvalificerad materiel,
- bidra till att stärka den svenska försvarsindustriella basen genom exportstödsverksamhet.

Det internationella materielsamarbetet bedrivs såväl inom multilaterala fora (t ex Europeiska försvarsbyrån EDA, sexnationssamarbetet EDIR-FA och det nordiska samarbetet NORDAC), som bilateralt. I det senare fallet sker samarbete främst med USA, Storbritannien och de nordiska länderna men även som ett resultat av lyckade exportstödssatsningar med länder som Sydafrika, Ungern och Tjeckien.

För 2005 har styrningarna i regleringsbrevet medfört att finansieringen av Försvarmaktens internationella materielsamarbete i huvudsak sker inom ramen för de resurser som avdelas till FMV. Motsvarande princip bedöms användas även för 2006.

Avseende exportstöd konstateras att industrins behov ökar samtidigt som Försvarets koncentration till huvuduppgifterna innebär att de resurser som kan ställas till industrins förfogande successivt krymper. Försvarets resurs för exportfrämjande utgörs av dess kompetens och materiel. I huvudsak står industrin för de kostnader (utom lönedel) som är förknippade med stödet till industrin. Endast i de fall då Försvarets varken får eller bör ta emot ersättning från industrin uppstår reella kostnader. Budgeterade medel speglar därför inte hela kostnaden.

Redovisningen är uppdelad på internationellt materielsamarbete och exportstöd. Varje del omfattar inledningsvis en motivdel vilken redovisar vilken verksamhet Försvarets bedömer kommer att genomföras under 2006. I varje del redovisas de resurser Försvarets bedömer kommer att avdelas ur anslag 6:1 respektive 6:2 för denna redovisade verksamhet.

Sammanställning av bedömt resursbehov:

	Anslag 6:1	Anslag 6:2
Internationellt materielsamarbete	1,5 Mkr	75 Mkr
Exportstöd	0,01 Mkr	3 Mkr

3.3 Redovisning

3.3.1 *Internationellt materielsamarbete*

Allmänt

Syftet med Försvarets internationella materielsamarbete och exportstöd är att:

- kunna utveckla interoperabla förband som skall kunna verka vid internationella insatser,
- dela kostnader för utveckling, anskaffning och vidmakthållande av materiel med annat land/andra länder,
- överföra och utbyta teknologi för att fortsatt kunna utveckla och livstidsförlänga kvalificerad materiel.

Inom EU drivs utveckling av förmågor för att åtgärda kvarstående brister i uppfyllandet av Headline Goal 2003. En ny målsättning för EU:s krishanteringsförmåga, Headline Goal 2010 är under utarbetande. Det internationella materielsamarbetet har därigenom, särskilt inom Europa, flyttat fokus från inköpsamarbete mot samarbete för att nå nödvändiga förmågor.

I och med den försvarspolitiska inriktningen mot en ökad internationalisering krävs en ökad fokusering på interoperabilitetsåtgärder. Försvarsmaktens deltagande som partnerskapsland i NATO:s standardiseringsarbete är en viktig åtgärd. Försvarsmaktens uppfattning är att en ökad koordinering mellan försvarsmyndigheterna är nödvändig inom standardiseringsområdet för att på bästa sätt nå internationella målsättningar och leva upp till gjorda åtaganden.

För att söka samarbeten med andra länder i termer av förmågor behöver Försvarsmakten en tidshorisont i materielplaneringen som bör sträcka sig 15-20 år framåt i tiden. Det är även nödvändigt att i högre grad planera i funktioner. Försvarsmakten vidtager ett antal åtgärder för att öka handlingsfriheten och stärka det internationella samarbetet. Detta är formulerat i den materieförsörjningsstrategi som implementerats de senaste åren. Kortfattat innebär den att materielutvecklingen drivs i en stegvis process samt en prioritering av internationellt samarbete. Det sistnämnda sker för att nå delade kostnader och för att undvika det som ibland kallas nationella sär lösningar. Strategin är principiellt riktig men inrymmer ett ofrånkomligt dilemma genom att handlingsfrihet ställs mot bindningar i internationella samarbetsprojekt.

Försvarsmakten står i närtid inför svåra avgöranden. Kostnaderna för att vidmakthålla hittillsvarande bredd på förmåga och kompetens är mycket stora och nästan alla funktioner ligger kvantitativt på eller under vad som långsiktigt är kritiska gränser varför Försvarsmakten måste satsa på att kraftigt utvidga det internationella samarbetet.

För att kunna nå en ökad långsiktighet är en viktig del att än närmare knyta studier och forsknings- och teknikutvecklingsområdet (FoT) till utvecklingen av förmågor även inom det internationella materielsamarbetet. Modeller prövas där identifierade samarbetsområden samordnas gentemot pågående eller tänkbara FoT-aktiviteter inom aktuellt område. Försvarsmakten ser under 2006 ett ökat samarbete med FOI och FMV för att genomföra denna modell.

Internationella insatser är en av Försvarsmaktens huvuduppgifter och bedöms öka än mer i betydelse. Försvarsmakten strävar därför även att öka materielsamarbetet med de länder som Försvarsmakten planerar och genomför internationella insatser tillsammans med.

Försvarsbeslutet medförde, p g a reduceringar i insatsorganisationen, ett överskott av modern materiel i Försvarsmakten. Motsvarande situation finns i andra länder. Som följd av detta har samarbeten mellan länder inletts där utjämning av nationella brister och överkapacitet i förmågor täcks genom utbyten. Försvarsmakten ser detta som en kostnadseffektiv metod och kommer under 2006 att fortsätta denna typ av samarbeten.

Koncept nätverksbaserat försvar (NBF) och ledningssystemutvecklingen ställer i än högre grad än traditionell materielanskaffning krav på samordning mellan teknik- och metodutveckling. Detta ställer i sin tur krav på nationell samordning mellan främst Försvarmakten och FMV i strävan att etablera internationellt samarbete inom detta område. Att följa interoperabilitetsutvecklingen, där NATO och USA är dominerande, är av avgörande betydelse. Fullföljande av de under 2004 inledda samarbetena Multilateral Interoperability Programme (MIP) och Multi-Sensor Aerospace-ground Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance (ISR) Interoperability Coalition (MAJIC) är åtgärder som Försvarmakten tillsammans med FMV genomför för att ta del av och kunna påverka interoperabilitetsutvecklingen inom detta område. Viktiga bilaterala samarbetsländer inom detta område är USA, Singapore och Storbritannien med vilka redan etablerade kontakter kommer att vidareutvecklas under 2006.

Multilateralt samarbete

Inom EU pågår arbetet med att etablera en organisation, f n benämnd European Defence Agency (EDA), för koordinering av forskning, förmågor för EU:s krishantering, kravharmonisering och anskaffning. Det är av stor vikt att Försvarmakten tar del av detta arbete och aktivt deltar i utvecklingen. Försvarmakten har redovisat sin syn på införandet av EDA i särskild redovisning till Regeringskansliet. Införandet av EDA påverkar arbetet inom nuvarande samarbetsorganisationer redovisade nedan. Tidsförhållanden, uppgifter och annan information för EDA är ännu inte helt klara. Målsättningen för Försvarmaktens aktiviteter, redovisade nedan, förutsätter i detta underlag att verksamheten inom respektive nuvarande organisation efterhand som de övertas av EDA genomförs inom EDA.

European Defence Industry Restructuring-Framework Agreement (EDIR-FA) är för Försvarmakten en betydelsefull samarbetsorganisation eftersom vi här har ett nära samarbete med de viktigaste försvarsmaterielproducerande länderna i Europa. Försvarmakten deltar i panel VI, Harmonisation of Military Requirements (HMR), vilken arbetar med kravharmonisering utgående från identifierade brister i förmågor. Panel VI (HMR) har framgångsrikt fortsatt tidigare etablerat samarbete och de första fyra projektgrupperna planeras kunna redovisa harmoniserade kravdokument under sommaren 2005. Ytterligare fyra samarbetsprojekt är under uppstart.

Nordic Armament Cooperation (NORDAC) är ett väl fungerande samarbete med en rad etablerade projekt-, samarbets- och förundersökningsgrupper. Arbetet inom NORDAC är inriktat på att finna områden där gemensam utveckling och anskaffning är möjlig. Syftet är främst att dela kostnader vid anskaffning eller underhåll men även utbyte av information kring nationernas lika materielsystem.

Bilateralt samarbete

Det bilaterala samarbetet har hittills varit den mest effektiva samarbetsformen vad gäller att identifiera och genomföra samarbetsprojekt.

Viktiga samarbetsländer:

- USA; främst för teknologitillgång och interoperabilitet.
- Storbritannien; delade kostnader och som ledare av internationella operationer.
- Nordiska länderna främst Finland.
- Tjeckien, Ungern och Sydafrika är exempel på nya länder som tidigare inte varit högt prioriterade men som tillkommer då kontakterna knutna vid exportstöd övergår till bilateralt samarbete. Att vårda ingångna samarbetsavtal och fullgöra gjorda åtaganden är det som är mest resurskrävande inom Försvarens internationella materielsamarbete och exportstöd.

Försvarens makt deltar i regeringens MoU-kommissioner för försvarsmaterielsamarbete. Försvarens makt har ordföranderoll i tre av dessa kommissioner och totalt är tio av Försvarens maktens chefer engagerade.

Försvarens makt ger inom anslag 6:2 uppdrag till FMV att genomföra den faktiska bilaterala verksamheten på nivån under MoU-kommissioner gentemot andra samarbetsländer.

Resursbehov

Resursbehov verksamhet

Nedanstående bedömning av resursbehov inom anslag 6:1 är baserat på budgeterade resurser för internationellt materielsamarbete för 2005. I kostnaderna ingår ej lönebidrag.

Resursbehovet för 2006 inom anslag 6:1 bedöms vara 1,5 miljoner kronor.

I regleringsbrevet för 2005 är 90 miljoner kronor reserverat inom anslaget 6:2 anslagspost 1, för FMV:s verksamhetsgren Internationella materielsamarbeten och industrifrågor m m samt 16 miljoner kronor inom anslaget 6:2 anslagspost 3 för FOI:s internationella verksamhet och exportstöd som utförs på uppdrag av regeringen. Av beloppet reserverat för FMV är cirka 59 miljoner kronor att hänföra till internationellt materielsamarbete och omfattar efter förhandlingar med FMV även den verksamhet som Försvarens makt tidigare budgeterade separat.

Totalt inom anslag 6:2 bedöms resursbehovet för 2006 vara 74 miljoner kronor.

Resursbehov personal

Internationellt materielsamarbete är en del av funktions- och materielprocessen och för Försvarsmaktens personal är detta en integrerad del av arbetet. Förutom personal som är avdelad för positioner inom regeringens MoU-kommissioner och befattningar inom det multilaterala samarbetet finns Försvarsmaktens högkvarter en befattning för koordinering av det internationella materielsamarbetet.

3.3.2 *Exportstöd*

Bakgrund

Försvarsmakten skall enligt 4 § pkt. 6 i Förordning (2000:555) med instruktion för Försvarsmakten:

”stödja svensk försvarsindustri genom exportfrämjande verksamhet inom gällande riktlinjer för svensk krigsmaterielexport”.

Genomförande

Försvarsmaktens resurs för exportfrämjande utgörs av dess kompetens och materiel. Verksamheten genomförs genom att personal och/eller materiel, efter framställan från industrin, ställs till deras förfogande. Den princip som i allt väsentligt tillämpas är att Försvarsmakten står för lönekostnaderna medan industrin står för merkostnader såsom t ex resor, logi, m m. Vissa resurser måste dock reserveras för de fall då Försvarsmakten varken får eller bör ta emot ersättning från industrin.

Exportstödsverksamheten bedrivs gentemot de länder med vilka industrin har eller eftersträvar affärsrelationer.

Verksamhet som Försvarsmakten engageras i sker, förutom på initiativ av industrin, efter rekommendation från de av Regeringskansliet ledda koordinerings- och referensgrupperna (KRG) för exportstöd. I största möjliga utsträckning eftersträvar Försvarsmakten att koordinera industrins önskemål med redan planerad verksamhet. De önskemål som inte kan tillgodoses på detta sätt utförs genom tilläggsuppdrag till förband.

Det praktiska genomförandet omfattar bl a besök av delegationer från kunder, presumtiva kunder, symposier med teknisk/taktisk inriktning, seminarier direkt kopplade till specifika vapensystem samt materieförevisningar. Annan verksamhet inom Försvarsmakten som i större eller mindre omfattning är exportstödsrelaterade är chefers resor och besök, försvarsattachéernas arbete, deltagande i mässor och utställningar där svensk försvarsindustri ställer ut, deltagande i internationella uppvisningar och övningar samt validerings- och verifieringsövningar.

Försvarsmaktens deltagande i framtagning av leasing- och samarbetsavtal avseende försvarsmateriel (t ex JAS 39 Gripen) med tillhörande utbildning är ett annat område där Försvarsmakten har givit och kommer att ge relativt omfattande stöd.

Exportstödskampanjer av större omfattning, som Ungern och Tjeckien, medför löpande kostnader för Försvarsmakten. Denna verksamhet följer inte den normala materielprocessen utan sker mot löpande räkning. Kostnadsneutralitet uppnås i de fall avtal sluts, i övriga fall finansierar Försvarsmakten uppkomna kostnader.

Gjorda åtaganden påverkar såväl förbandsverksamheten som materielplaneringen. Förbandsverksamheten genom att större resurser behöver avdelas för i avtalen gjorda åtaganden om utbildning och övrigt stöd. Materielplaneringen genom att förändringar i leveranser för dyrare materielsystem medför stor osäkerhet och att betydande betalningsutfall flyttas till andra budgetår.

Resursbehov

Försvarsmaktens stöd till försvarsindustrin har hittills varit omfattande och önskemålen från industrin visar en tydligt ökande trend. Detta innebär att exportstödsverksamheten för Försvarsmakten sannolikt ytterligare kommer att öka.

Förutsättningen för att kunna prognosticera, och därmed planera och budgetera, exportstödsverksamhet är att försvarsindustrin i god tid kan presentera sina behov för kommande verksamhetsår. De önskemål som industrin presenterar i Regeringskansliets koordinerings- och referensgrupper (KRG) har som regel inte det tidsperspektiv som krävs för planerings- och budgetprocessen. Huvuddelen av industrins önskemål om exportstöd sker med relativt korta tidsförhållanden och inte sällan ”Ad Hoc”.

Under 2004 har initiativ tagits för att tillsammans med industrin skapa en gemensam planeringsöversikt avseende nu kända, större exportstödsbehov.

Mot bakgrund av ovanstående osäkerheter redovisar Försvarsmakten nedanstående bedömda resursbehov.

Resursbehov verksamhet

Planerade resurser för Försvarsmaktens exportstödsverksamhet inom anslaget 6:2 är för 2006: 3 miljoner kronor. Inom anslaget 6:1 bör 10 000 kronor avsättas för administrativa kostnader.

Resursbehov personal

Inom Försvarmakten är resursbehovet för koordinering av exportstödsverksamheten ett personår. Genomförandet sker, som tidigare redovisats, i huvudsak inom ramen för ordinarie verksamhet och innebär inget särskilt avdelat personellt resursbehov.